

LEGĂTURILE RECIPROCE ȘI PARALELELE FOLCLORICE MOLDO-GĂGĂUZE (ÎN BAZA MATERIALULUI BASMULUI)

Rezumat

Legăturile reciproce și paralelele folclorice moldo-găgăuze (în baza materialului basmului)

Prezentul studiu, în opinia noastră, mărturisește desigur de convingător despre legăturile strânse dintre repertoarele naționale ale basmelor la moldovenii și găgăuzii din sudul Republicii Moldova. La fel ca basmul moldovenesc, cel găgăuz are un caracter național specific, fapt regăsit în imaginea eroilor, în limbajul narațiunii, în detaliile vieții de zi cu zi, în descrierile peisajelor, în reflectarea relațiilor sociale. Relațiile reciproce și paralelele se observă la nivel de subiect: „Un frate își salvează de zmeu surorile și frații” (AT 312), „Lupul de fier” (AT 313H), „Ivan-ureche de urs” (AT 650A), „Gigantul orbit” (AT 1135; AT 1136) ș. a., de asemenea la nivel lexical prin numele eroilor, prin folosirea terminologiei și figurilor de stil. Desigur, legăturile reciproce cuprind și multe alte tipuri și genuri de folclor oral al moldovenilor și găgăuzilor, care solicită un studiu comparativ aprofundat

Cuvinte-cheie: legături reciproce și paralele, moldovenii, găgăuzii, basmul.

Резюме

Молдавско-гагаузские фольклорные взаимосвязи (на материале волшебной-фантастической сказки)

Представленное сообщение достаточно наглядно и, на наш взгляд, убедительно свидетельствует о тесных связях национальных репертуаров волшебной-фантастической сказки у молдаван и гагаузов на юге Республики Молдова. Как молдавская народная волшебная сказка, так и гагаузская имеет свой особый национальный характер, что проявляется в образах ее героев, в языке повествования, в бытовых деталях, в описаниях пейзажа, в отображении социальных отношений. Взаимосвязи и параллели в нашем исследовании наблюдаются на уровне сюжета: «Брат спасает от змея сестер и братьев» (AT 312), «Железный волк» (AT 313H), «Иван – медвежье ушко» (AT 650A), «Ослепленный великан» (AT 1135; AT 1136) и др., а также на лексическом уровне – через имена героев, использование соответствующей терминологии и оборотов речи. Естественно, взаимосвязи и параллели охватывают и многие другие виды словесного фольклора молдаван и гагаузов, требующие глубокого сравнительно-типологического изучения.

Ключевые слова: фольклорные взаимосвязи и параллели, молдаване, гагаузы, волшебной-фантастическая сказка.

Summary

Moldavian-Gagauz folklore relationship (comparative-typological study of the fairy tale)

The present report quite clearly and, in our opinion, convincingly shows the close ties of national repertoires of fantastic fairy tales of the Moldavians and the Gagauz in the south of the Republic of Moldova. Both Moldavian and the Gagauz folk fairy tales have their own distinct national character, which manifests itself in the images of protagonists, in the narrative language, in the details of everyday life, in the descriptions of the landscape, in the view of social relations. Relationships and parallels in our study are observed at the level of the plot: “Brother saves his brothers and sisters from the serpent” (AT 312), “Iron Wolf» (AT 313H), “Ivan the Bear’s Ear” (AT 650A), “Blinded Giant” (AT 1135; AT 1136), and others, as well as on the lexical level – through the names of the characters, through the use of appropriate terminology and locutions. Of course, the relationships and the parallels also cover many other kinds of verbal folklore of the Moldavians and the Gagauz, which require deep comparative-typological study.

Key words: mutual and parallel folklore relations, Moldavians, Gagauz, fairy tale.

Legăturile strânse ale găgăuzilor cu poporul moldovenesc datează de la sfârșitul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea. Etnograful rus V. A. Moșkov scria: «Судя по тому, что в языке гагаузов есть много молдавских слов, можно думать, что знакомство их с этим народом началось, как говорится, не со вчерашнего дня. Вероятно, еще за Дунаем, в Добрудже, они имели в числе своих близких соседей молдаван» [10, p. 33] („Judecând după faptul că în limba găgăuză există multe cuvinte moldovenești, putem admite că aceste popoare se cunosc, să zicem așa, nu de ieri-alaltăieri. Probabil, încă dincolo de Dunăre, la Dobrogea, moldovenii se numărau printre vecinii lor apropiați”).

Relațiile seculare care au existat între poporul moldovenesc și cel găgăuz continuă și în prezent. Unul dintre numeroasele domenii în care acestea se manifestă este creația populară orală.

Atât poporul moldovenesc, cât și cel găgăuz au creat timp îndelungat opere folclorice variate, de o înaltă valoare artistică, în care și-au exprimat gândurile și sentimentele, speranțele și visele, viziunile asupra trecutului, prezentului lor și credința lor într-un viitor mai bun.

Idei interesante la subiectul studiului nostru a lansat, în una dintre publicațiile sale, cunoscutul folclorist V. M. Gațak: «Конечно, в высшей степени рискован-

но усматривать в фольклорной интерференции на локальных территориях „модель” глобальных взаимодействий. И все же локальная диффузия фольклора, несомненно, несет в себе черты общезначимые, ибо в ней фольклор не выступает как субстанция аморфная и лишенная собственных свойств» [6, p. 47] („Bineînțeles, este cât se poate de riscant să urmărim în interferența folclorică din teritorii locale „modelul” unor interacțiuni globale, și totuși, difuziunea locală a folclorului, incontestabil, comportă în ea trăsături de o importanță generală, și asta pentru că folclorul nu apare în ea ca o substanță amorfă și lipsită de proprietățile ei specifice”).

Obiectul studiului nostru sunt legăturile reciproce și paralelele folclorice moldo-găgăuze în baza materialului basmului. Alegerea noastră a fost determinată de faptul că basmul, precum se cunoaște, este specia cea mai veche și cea mai răspândită a prozei populare artistice. În basmul popular găgăuz există multe subiecte paralele sau similare cu subiectele basmului moldovenesc. Printre acestea se numără, bunăoară, următoarele: „Un frate își salvează de zmeu surorile și frații” (AT 312), „Lupul de fier” (AT 313H), „Ivan – ureche de urs” (AT 650A), „Gigantul orbit” (AT 1135; AT 1136). Majoritatea subiectelor de acest gen au un caracter universal, fapt care se explică prin procesul de dezvoltare a folclorului la diferite popoare.

Remarcând caracterul activ al schimbului internațional de subiecte de basm, cunoscutul cercetător literar și folclorist V. M. Jirmunski scria: «До сих пор остается невыясненным, какая часть сказочного репертуара того или иного народа является международной и какая – местной, где мы имеем дело с вариантами тождественного сюжета, а где лишь с отдельным тематическим или сюжетным сходством, каковы общие географические границы распространения тождественно или отдаленно сходных сюжетов и, прежде всего, в чем заключается своеобразие переработки сюжета в различных национальных версиях и специфическое национальное содержание быта, социальных отношений и народной идеологии, которое наполняет и видоизменяет сюжетную схему» [7, p. 32] („Până acum rămâne neelucidată în repertoriul de basm al unui popor anumită parte care este internațională și cea locală, unde avem de a face cu variante de subiect identic, și unde, doar cu o similitudine tematică sau de subiect, care sunt hotarele geografice generale de răspândire a unor subiecte identice sau cu similitudini îndepărtate și, în primul rând, în ce constă originalitatea transformării subiectului în diferite versiuni naționale și conținutul specific național al vieții cotidiene, al relațiilor sociale și ideologiei populare, care umplu și modifică schema subiectului”).

Din acest punct de vedere, vom analiza unul dintre cele mai răspândite subiecte de basm – „Copiii-minune” (ICS 707). Răspândirea mondială, general-umană a acestui subiect este una incontestabilă. În indicato-

rul internațional al subiectelor de basm de I. Bolte și G. Polivka sunt menționate diferite versiuni ale acestuia la majoritatea popoarelor din Europa și Asia [1; 2-5, 8; 9; 16]. Acest subiect dezvoltă într-o manieră originală tema despre soția calomniată, drept particularitate ce face o deosebire esențială între celelalte basme, având la origini un conflict familial.

Procesul general de tranziție de la monogamie la patriarhat a avut particularitățile lui specifice la fiecare popor, ca urmare tema soției persecutate a cunoscut o dezvoltare independentă în folclorul diferitor popoare.

De exemplu, basmul turcesc „Padișahul și cele trei fete” [v. 14] spune că un padișah a ascultat pe ascuns discuția dintre trei surori. Fiecare dorea să-i devină soție și își lauda abilitățile miraculoase. Padișahul se însoară pe rând cu toate trei, dar, la urmă o preferă pe mezină. În basmul găgăuz [11, p. 63-64; 20] și în cel moldovenesc [13, p. 364-372], fiul padișahului sau împăratului se însoară cu sora mezină, și atât.

Ideea principală a basmului este afirmarea familiei-cuplu. Copiii-minune joacă un rol compozițional complex. În intrigă, aceștia apar ca o proprietate miraculoasă potențială a eroinei, care o ajută să devină aleasa fiului padișahului sau al împăratului. Ulterior, tot ei sunt eliberatorii mamei calomniate. Subiectul basmului fixează procesul foarte important de evidențiere a unei ființe umane aparte, cu lumea ei lăuntrică independentă și lupta pentru drepturile sale.

Găgăuzii au un subiect-tip principal al acestui basm [11, p. 63-64]. Acesta este compus din cinci momente, primul motiv fiind triplat. Iată schema acestuia:

I. Fiul padișahului a auzit întâmplător discuția celor trei surori lângă un izvor, unde acestea clăteau pânza de casă (pânză de bumbac): sora cea mare promitea să adune toată oastea sub coaja unei nuci, cea mijlocie – să lege cu o funie toată oastea, iar mezină – să nască niște copii-minune: un băiat cu un soare și o fetiță cu lună în frunte. Fiul padișahului se însoară cu mezină.

II. În lipsa soțului, plecat la război, soția a născut doi copii-minune. Dar o bătrână-țigancă (babă-vrăjitoare) i-a pus soției niște țânci, iar pe copii i-a încuiat într-o ladă și a lăsat-o să plutească pe râu.

III. Fiul padișahului, întors de la război, își îngroapă soția până la brâu într-o groapă săpată în mijlocul uliței, pentru ca fiecare trecător să o scuipe și să arunce în ea cu pietre.

IV. Copiii-minune au fost salvați de un morar, care i-a crescut până la vârsta de cinci ani.

V. Copiii-minune se întâlnesc cu mama, ea îi recunoaște după semnele deosebite: soarele și luna din frunte. Fiul padișahului sosește acolo și totul se clarifică. Baba este executată, iar drepturile familiale ale soției sunt restabilite.

La moldoveni, subiectul acestui basm de asemenea este alcătuit din cinci motive, totodată, primul motiv este triplat, iar al doilea și al patrulea se repetă de peste trei ori [13, p. 364-372]. Schema acestuia este următoarea:

I. Feciorul împăratului (prințul), fiind la vânătoare, a întâlnit în câmp trei fete care secerau: una promi-tea să îmbrace toată oastea cu firele toarse de pe un fus, alta – să hrănească toată curtea împăratului și oastea cu un grăunte de grâu, iar a treia – să nască doi copii-minune cu părul de aur. Prințul se însoară cu cea de-a treia.

II. În lipsa soțului, prințesa a născut doi copii-minune. Dar vrăjitoarea i-a pus pe ascuns prințesei niște țânci, iar pe copii, pe care nu i-au atins nici câinele, nici vacile, nici porcii, nici caii, i-a îngropat de ambele părți ale pragului curții castelului.

III. Prințul, întors de la război, își îngroapă soția până la piept într-o groapă săpată între ușă și antreu, și o lasă împreună cu țâncii sugari în voia sorții.

IV. Copiii-minune se transformă pe rând în copaci de nuc, în miei, în rațe și, în sfârșit, scăpând de farmecele vrăjitoarei, își recapătă chipul inițial.

V. Copiii-minune cresc, se întâlnesc cu tatăl lor, totul se clarifică. Vrăjitoarea este pedepsită, dreptatea triumfă.

Prezentăm o succintă analiză comparativă a schemelor subiectului basmului moldovenesc și celui găgăuz sub formă de tabel:

Vom mai adăuga încă un aspect la cele enumerate mai sus. La găgăuzi este specifică formula introductivă după cum urmează: „*Bir vakit varmış, bir vakit yokmuş, eer olmayaymış, sölenmeyceymiş*” [18]. Întâlnim același început și în basmul popular moldovenesc: «*А фочт одатэ ка ничодатэ, кэ де н'ар фи – ну с'ар новесту*» [13, p. 171]. Astfel, vedem că motivele similare în evoluția subiectului sunt evident mai multe, dar există și deosebiri, și acesta este un fapt legitim. Cu alte cuvinte, putem spune că, pe fundalul tradiției generale, fiecare dintre versiunile expuse mai sus are amprente specifice, reflectând organizarea socială constituită istoric.

Interpătrunderea subiectelor și motivelor de basm a fost favorizată de contactele interetnice intense, dar și de mobilitatea speciei, similitudinea structural-tipologică, caracterul apropiat al sistemelor de imagini din tradiția basmului la moldoveni și la găgăuzi.

Basmul popular moldovenesc se manifestă prin anumite personaje și, ca atare, prin chipurile protagoniștilor săi (*Făt-Frumos, Ileana-Cosânzeana, Statu-Palmă-Barbă-Cot, Muma-Pădurii* etc.), prin limbajul narațiunii, prin detaliile vieții cotidiene, în descrierea peisajului, prin reflectarea raporturilor sociale. Specificul național al basmului moldovenesc își găsește reflectare în cel găgăuz și prin numele personajelor (*Mazárik, Móti, Múrgoç, Gálboç* etc.), prin utilizarea frecventă a lexicului moldovenesc de către naratorul basmului găgăuz (*akaretlär, kúrti, mamaliga, múnti* etc.) etc. Probabil, din basmul moldovenesc au ajuns în cel găgăuz astfel de eroi ai acestuia precum *Gürgen kran* (compară Strâmbă-Lemne), *Taş falayan* (cf. Fărâmbă-Piatră/Sfarmă-Piatră), *Kuş tutan* (cf. Păsărilă). În rândul găgăuzilor sunt răspândite basme și subiecte preluate din

creația clasicului literaturii române I. Creangă: „Danil Prepeläk, „Kirikuța” etc. [17; 19].

La rândul său, basmul popular moldovenesc utilizează niște elementele ale lexicului de etimologie turcă, de exemplu: „бэжяк”¹ (de la *baca* – coș de fum), „пешкер” (de la *peşkir* – prosop). „димирлие” (de la *demirli* – măsură străveche de greutate a grâului, egală cu 21,5 kg). „ока” (de la *okka* – măsură de greutate străveche, egală cu 1 kg 225 g) [15, p. 168, 171, 399-407].

Astfel, analizând interpătrunderile reciproce și paralelele folclorice moldo-găgăuze pe baza materialului basmului, ne-am convins de legăturile strânse dintre repertoriile naționale ale celor două popoare, care sunt determinate de nivelul lor de dezvoltare istorico-cultural similar sau apropiat, de existența contactelor sociale între acestea.

Firește, legăturile reciproce se referă la mai multe specii și genuri folclorice ale moldovenilor și găgăuzilor, care necesită un studiu comparativ aprofundat.

Notă

¹ Aici și în continuare este păstrată grafia corespunzătoare sursei editoriale.

Referințe bibliografice

1. Anmerkungen zu den Kinder - und Hausmärchen der Brüder Grimm. Neu bearbeitet von Johannes Bolte und Georg Polivka. 2. B. Leipzig: Dieterich (Teodor Weicher), 1915. 566 p.
2. Bîrlea O. Metodă de cercetare a folclorului. București: Editura pentru literatură, 1969. 326 p.
3. Bîrlea O. Mică enciclopedie a poveștilor românești. București: Editura științifică și enciclopedică, 1976. 478 p.
4. Călinescu G. Estetica basmului. București: Editura pentru literatură, 1965. 398 p.
5. Șăineanu L. Basmele române în comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu basmele popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice. București: Carol Göbl, 1895. 1155 p.
6. Гацак В. М. Молдавско-руско-украинские интерференции в сказке. In: Отражение межэтнических процессов в устной прозе: [Сб. статей]. [Отв. редактор Э. В. Померанцева]. М.: Наука, 1979. 173 p.
7. Жирмунский В. М. Сравнительно-историческое изучение фольклора. Проблемы современной фольклористики: Автореферат дисс. ... доктора филологических наук. Л., 1958.
8. Зуева Т. В. Волшебная сказка. М.: Прометей, 1993. 240 p.
9. Мелетинский Е. М. Герой волшебной сказки. Происхождение образа. М.: Издательство восточной литературы, 1958. 264 p.
10. Мошков В. А. Гагаузы Бендерского уезда. Этнографические очерки и материалы. In: Этнографическое обозрение, 1900. Т. XLIV, № 1, p. 1-89.
11. Мошков В. Наречия бессарабских гагаузов. In: Образцы народной литературы тюркских племен, изд. В. Радловым. СПб.: Б. и., 1904. Часть X. 346 p.

<i>criteriul de analiză</i>	<i>basmul găgăuz</i>	<i>basmul moldovenesc</i>
1. numărul de motive	5	5
2. numărul de motive triplate (și multiple)	1	3
3. personajele	fiul padișahului, soția acestuia (sora mezină), băiatul-soare, fetița-lună, trei surori, baba-vrăjitoare, morarul	prințul, prințesa (a treia fată), fetița și băiețelul cu părul de aur, trei fete, vrăjitoarea, slugile
4. locul întâlnirii cu cele trei fete	izvorul	câmpul de grâu
5. capacitatea miraculoasă a fetelor	a) oastea – sub o coajă de nucă b) oastea – legată cu o funie c) copiii-minune	a) cu fire toarse – să îmbrace toată oastea și curtea b) cu un grăunte – să hrănească toată curtea și oastea c) copiii-minune
6. schimbul	țânci	țânci
7. soarta copiilor-minune	în ladă, râul, morarul până la cinci ani, întâlnirea cu mama	sunt îngropați în pământ, transformarea în copaci de nuc, în miei, în rațe, recăpătarea chipului omenesc, întâlnirea cu tata
8. pedepsirea vrăjitoarei	este legată de cozile a doi cai care o rup în bucăți	șapte mânji o rup în bucăți
9. pedepsirea soției fiului padișahului sau a prințesei	îngroparea în pământ până la brâu, un scuipat și o piatră de la fiecare trecător	îngroparea între copaci în pridvor, până la piept

12. Народные русские сказки А. Н. Афанасьева. В трех частях. Издание подготовили Л. Г. Барг и Н. В. Новиков. М.: Наука, 1985.

13. Повешть фантастиче. Алк., артик. ынтр. ши комент. де Гр. Г. Ботезату. Кишинэу: Штиинца, 1976. 408 п.

14. Турецкие сказки. Сост., перевод, вступ. ст. и примеч. И. В. Стеблевой. М.: Наука, 1986. 397 п.

15. Фолклор дин Бужък. Алк.: Г. Г. Ботезату, И. В. Буруянэ, Н. М. Бэшу ш.а. Кишинэу: Карта Молдовеняскэ, 1982. 430 п.

16. Хэмлет Т. Ю. Сюжет волшебной сказки *Чудесные дети* [СУС 707; АТУ 707] в сравнительно-типологическом освещении: Дисс. ... кандидата филологических наук. М., 2014. 226 п.

Lucrări manuscrise

17. Danil Prepelák. Inf. I. N. Cristov, 81 ani. 1996, s. Avdarma, r. Comrat, Găgăuzia, RM. Înscriere V. I. Sîrf. AA.

18. Dădunun kızı hem babunun kızı. Inf. M. N. Meradji, 63 ani. 1996, s. Beșghioz, r. Ceadâr-Lunga, Găgăuzia, RM. Înscriere E. Bratan. AA.

19. Kirikuța. Inf. I. N. Cristov, 81 ani. 1996, s. Avdarma, r. Comrat, Găgăuzia, RM. Înscriere V. I. Sîrf. AA.

20. Сыыртмажын кызлары. Inf. E. G. Topalova, 67 ani. 1991, s. Kotlovina, r. Reni, reg. Odesa, Ucraina. Înscriere M. A. Durbailo. SEG.

Referințe bibliografice

1. Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm. Neu bearbeitet von Johannes Bolte und Georg Polivka. 2. B. Leipzig: Dieterich (Theodor Weicher), 1915. 566 p.

2. Bîrlea O. Metodă de cercetare a folclorului. București: Editura pentru literatură, 1969. 326 p.

3. Bîrlea O. Mică enciclopedie a poveștilor românești.

București: Editura științifică și enciclopedică, 1976. 478 p.

4. Călinescu G. Estetica basmului. București: Editura pentru literatură, 1965. 398 p.

5. Șăineanu L. Basmele române în comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu basmele popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice. București: Carol Göbl, 1895. 1155 p.

6. Gatsak V. M. Moldavsko-russko-ukrainskie interferentsii v skazke In: Otrazhenie mezhetnicheskikh protsessov v ustnoy proze. Otv. redaktor E. V. Pomerantseva. M.: Nauka, 1979. 173 p.

7. Zhirmunskiy V. M. Sravnitel'no-istoricheskoe izuchenie fol'klora. Problemy sovremennoy fol'kloristiki: Avtoref. diss. ... dokt. filol. nauk. L., 1958.

8. Zueva T. V. Volshebnyaya skazka. M.: Prometey, 1993. 240 p.

9. Meletinskiy E. M. Geroy volshebnoy skazki. Proiskhozhdenie obraza. M.: Izdatel'stvo vostochnoy literatury, 1958. 264 p.

10. Moshkov V. A. Gagauzy Benderskogo uezda. Etnograficheskie ocherki i materialy. In: Etnograficheskoe obozrenie, 1900. T. XLIV, № 1, p. 1-89.

11. Moshkov V. Narechiya bessarabskikh gagauzov. In: Obraztsy narodnoy literatury tyurkskikh plemen, izd. V. Radlovym. Sankt-Peterburg: B. i., 1904. Chast' X. 346 p.

12. Narodnye russkie skazki A. N. Afanasyeva. V trekh chastyakh. Izдание podgotovili L. G. Barag i N. V. Novikov. M.: Nauka, 1985.

13. Poveshť fantastiche. Alk., artik. yntr. shi koment. de Gr. G. Botezatu. Kishineu: Shtiintsa, 1976. 408 p.

14. Turetskie skazki. Sost., perevod, vstup. st. i primch. I. V. Steblevoy. M.: Nauka, 1986. 397 p.

15. Folklor din Bužyak. Alk.: G. G. Botezatu, I. V. Buruyane, N. M. Beeshu sh. a. Kishineu: Kartya Moldovenyaske, 1982. 430 p.

16. Khemlet T. Yu. Syuzhet volshebnoy skazki Chudesnye deti [SUS 707; АТУ 707] v sravnitel'no-tipologi-

cheskom osveshchenii: Diss. ... kandidata filologicheskikh nauk. M., 2014. 226 p.

Lucrări manuscrise

17. Danil Prepeläk. Inf. I. N. Cristov, 81 ani. 1996, s. Avdarma, r. Comrat, Găgăuzia, RM. Înscriere V. I. Sîrf. AA.

18. Dădunun kızı hem babunun kızı. Inf. M. N. Meradji, 63 ani. 1996, s. Beșghioz, r. Ceadâr-Lunga, Găgăuzia, RM. Înscriere E. Bratan. AA.

19. Kirikuța. Inf. I. N. Cristov, 81 ani. 1996, s. Avdarma, r. Comrat, Găgăuzia, RM. Înscriere V. I. Sîrf. AA.

20. Сыртмажын кызлары. Inf. E. G. Topalova, 67 ani. 1991, s. Kotlovina, r. Reni, reg. Odesa, Ucraina. Înscriere M. A. Durbailo. SEG.

Abrevieri

AA – Arhiva autorului.

AT = ATU – The types of folktale. A classification and bibliography. Antti Aarne's Verzeichnis der Märchentypen (FFC 3). Translated and Enlarged by Stith Thompson. Second Revision. FFC 184. Helsinki: Suomalainen Tie-

deakademia, 1964 (1973). 588 p.

RM – Republica Moldova.

ICS = CYC – Indicatorul Comparativ al Subiectelor = Сравнительный указатель сюжетов. Восточнославянская сказка / Сост. Л. Г. Баран, К. П. Березовский, К. П. Кабашников, Н. В. Новиков. Л.: Наука, 1979. 442 p. SEG – Arhiva sectorului *Etnologia găgăuzilor*. IPC.

Vitali Sîrf (Chișinău, Republica Moldova). Doctor în filologie, Centrul de Etnologie, Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei.

Виталий Сырф (Кишинев, Республика Молдова). Доктор филологии, Центр этнологии, Институт культурного наследия Академии наук Молдовы.

Vitaly Syrf (Chisinau, Republic of Moldova). PhD in Philology, Centre of Ethnology, Institute of Cultural Heritage of the Academy of Sciences of Moldova.

E-mail: vsirf.64@gmail.com

Iulia BEJAN-VOLC

CUNOAȘTEREA REALITĂȚII RURALE: DIMENSIUNI MULTIASPECTUALE

Rezumat

Cunoașterea realității rurale: dimensiuni multiaspectuale

Cunoașterea științifică a realității rurale constituie o învățare adecvată a lumii sociale și explică un fenomen sociocultural raportat la paradigmele-experiență, explicare și înțelegere, care înseamnă comportament, acțiune, credință, valoare, schimbare.

Cuvinte-cheie: societate rurală, valori tradiționale, cercetare multiaspectuală.

Резюме

Научное познание сельской реальности: мультиаспектные измерения

Научное познание сельской реальности означает адекватное восприятие социального мира, объясняет социально-культурный феномен, относящийся к таким парадигмам, как опыт, пояснение, понимание, которые означают поведение, действие, веру, ценность, изменение.

Ключевые слова: сельское общество, традиционные ценности, многоаспектное исследование.

Summary

Scientific cognition of the rural reality: multiaspectual dimensions

Scientific cognition of the rural realities implies an adequate perception of the social world and explains some

sociocultural phenomena of the following paradigm – experience, explanation, and understanding – which means behaviour, action, faith, value, change.

Key words: rural society, traditional values, manifold research.

Istoria omenirii spune multe despre străduința vestiților savanți filosofi, teologi, sociologi, pedagogi și psihologi, etnologi și antropologi ș.a. Ei au aspirat să găsească drumul care poate aduce în sufletele oamenilor mai multă lumină și înțelegere ce pot contribui la educarea și răspândirea omenescului în toate timpurile, ei au argumentat teza că nici un om nu trebuie exclus sau îndepărtat de îndeletnicirile înțelepciunii și de cultivarea sufletului său. În contextul dat, pentru cunoașterea realității rurale este necesar să punem în circuitul științific un sumar de noțiuni și definiții în scopul unei analize multidisciplinare a subiectului investigat.

Prin urmare, revenim la teza savantului antropolog francez Claude Levi-Strauss, care ne învață că „etnografia, etnologia și antropologia sunt considerate uneori ca reprezentând trei niveluri complementare, dar relativ distincte de analiză și discurs, mergând de la descrierea etnografică... până la studiul „antropologic” al omului în general” [6, p. 49]. Așadar, antropologia (gândirea antropologică – Iu. B.-V.) poate fi definită ca un discurs despre unitatea Omului în diversitatea apartenențelor sale biologice, sociale și culturale [7, p. 9]. În această ordine de idei, sintagma aristotelică *zoon politicon* a făcut